

Szakedolgozatok technikából 1987-1991. II. rész

Az ELTE TTK Általános Technika Tanszékén 1989-1991-ben készített szakdolgozatok címei és néhány mondatos tartalma.

1989.

Chikány Henrietta: A technika tantárgy fejezeteinek modul-rendszerű tanterve

Az "egykönyves" tantervrendszer feltételezte, hogy az országban csak azonos körülmények között működő iskola létezik. A modul-rendszerű tanítás figyelembe veszi úgy a technikai, mint a személyi adottságok különbözőségét. A modulok tartalmazzák a témakör főbb gondolatait, de más-más szempontok szerint világítják meg. A szaktanár egy-egy modul kiválasztásakor figyelembe tudja venni az iskola felszereltségét, a diákok érdeklődési körét, saját felkészültségét.

A dolgozatban a tantervrendszerbe illeszkedő három modul-tervezet szerepel. Mindhárom a technika és a művészet kapcsolatával foglalkozik.

Az építőművészet a második környezet kialakításával foglalkozik, bemutatva létrejöttének és létezésének alapvető feltételeit. Példa arra is, hogy a látszatra különálló tudomány hogyan kapcsolódik más tudományokhoz, hogyan használja fel a megszerzett ismeretek összességét.

A népi építészet, majd a művészi és a műszaki ábrázolás hasonlósága és különbözősége a másik két fejezet témája.

Ichnád Sándor: A logisztikus jellegű fejlődés elméletének hipotéziseiről

A társadalomban jelentkező emberi igények váltják ki, illetve gyorsítják fel a technika fejlődését, másrészt a technikai lehetőségek megléte vezet az igények kiszélesedéséhez. E kölcsönös gerjesztésről ad képet a dolgozat, illetve megkísérli a választ megadni arra, hogy hogyan lép fel a gerjesztődés és milyen ütemű.

A dolgozat célja kettős: egyrészt a fejlődés jelenségét matematikai módon kezelhetővé tenni, másrészt valamilyen módon modellezni. Az így kapott modell segítségével azokról a jelenségekről, amelyeket ez a modell leír, állíthatók, hogy logisztikus jelleggel fejlődnek.

Jelli János: Ember és környezet

Technikatörténeti adalékok az emberi települések kialakulásához és fejlődéséhez.

A környezet, akárcsak a technika alapkategóriái, nehezen vagy egyáltalán nem definiálható. A környezet fogalma az általános műveltség értelmezése közben került a felszínre. A műveltség nemcsak ismereteket, hanem magatartásformát is jelent, aktív viszonyt a környezethez. A környezetben (térben és időben) tájékozódni, a környezethez (aktívan) alkalmazkodni kell, és a környezetet óvni és fejleszteni szükséges. A környezetet általában három összefonódó részt jelent. A dolgozat ebből a halmazból az embert és az épített környezetét vizsgálja, de abból is az ipari forradalom előtti részt. Főbb fejezetek: őskor; ókor; középkor, valamint a gyakorlat általánosodása.

Kiss István: A technoMIR interface használata a középiskolában az intonáció vizsgálatánál

A számítógépek fejlődéstörténetét generációkra szokták osztani. Az 1970-es évektől kezdve az ember és a számítógép kapcsolata alapján definiálják. A jövő számítógépeit elsősorban a közvetlen ember-gép kapcsolat fogja jellemezni. A kutatások nagy része az ún. "természetes nyelvi interface" megvalósítására irányul. Ez olyan rendszert jelent, amely az emberi hangot értelmezi, utasításokat emberi hangon fogad és ad ki. A dolgot a fonetikai szintek közül csak az intonációt teszi vizsgálat tárgyává. A szerző tervezett és kivitelezett egy, a Commodore 64-es számítógéphez csatlakoztatható egységet, amely a technoMIR családnak is tagja. Készített egy számítógép-programot is, amelylyel hatékonyan lehet vezérelni a cél-hardware-t. A beszéd akusztikai összefüggéseinek alapos oktatása azért is szükséges, mert az ember-gép közvetlen kapcsolatot fogja megvalósítani.

Matolcsy Erzsébet: A magyarországi gyógyszerhatóanyag-gyártás készülékeinek technikai fejlődése

A dolgozat tárgya a magyar gyógyszeripar kialakulásának ismertetése, a gyógyszerhatóanyag-gyártás jellegzetes berendezéseinek, technikai fejlődésének bemutatása.

A hatóanyaggyártás a gyógyszergyártás részrendszere, így eszközeinek fejlesztését főként a magasabb hierarchiaszinten lévő rendszer, a gyógyszeripar határozza meg. A hatóanyaggyártás eszközeinek részrendszerei a keverős készülékek, a szűrők és a szárítók kapcsolatban állnak egymással. A fejlesztőmérnököknek megfelelő információval kell rendelkezniük a technikai lehetőségekről. A fejlődés során napjainkra eljutottak oda, hogy a hatóanyaggyártás főbb lépései egy "integrált" készülékben lejátszhatók.

Molnár Gábor: A modellfogalom általános voltáról a középiskolai tantárgyak kapcsán

Milyen fogalmat takar a MODELL szó? Senkinek nem okoz nehézséget a modell szóra példákat hozni, pedig az említendő modelleknek nem sok közül van egymáshoz. Miben közös a fizika tömegpont-modellje, egy épület kicsinyített mása és egy matematikai egyenlet, pedig mindegyiket modellnek nevezünk? Az első fejezet ezekre a kérdésekre válaszol, miközben igyekszik a modellfogalmat kialakítani, meghatározni a modellezés feladatát, a modellek szerepét. A következő fejezet a modellezés kritériumait keresi, hogyan dönthető el az, hogy a "modell"nek választott (nem feltétlenül anyagi) objektum alkalmas lesz-e a feladatra? A pontos modellfogalom ismeretében ezután kerül sor a környezetünkben gyakran előforduló modellek vizsgálatára, középiskolai szaktárgyak modelljeire.

Varga Attila: Vezérlés és szabályozás tanítása a középiskolában

A szabályozás, vezérlés az automatizálással elterjedt, így fontos, hogy ne kerüljön ki a középiskolából olyan tanuló, aki nem ismeri az automatizálás legfontosabb alapfogalmait.

Melyek az automatizálást elősegítő legfontosabb tényezők, műszaki, gazdasági, szociális indokok? A dolgozatban tárgyalt fogalmak, irányítástechnikai törvényszerűségek mind-mind nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy az emberiség jövőjét és a jövőbe vetett hitet megalapozzák.

1990.

Baráth Ildikó: Modul-rendszerű technikaoktatás

Giczi Ildikó: Mértékegységek és mérőeszközök története

A régi magyar mértékek, mértékrendszerek és a mérésügy történetét dolgozza fel. Ismerteti az időmérés általánosan vett történetét és a mértékegységek szoros kapcsolatát példákon mutatja be.

Horváth László: Szemelvények a technika és a sport kapcsolatából

A biomechanika és a technika nyújtotta lehetőségek a sportteljesítmények mérésére és a rejtett tartalékok feltárására. A mérés-technikai eszközök számszerűsítik a sportmozgás számos fáziselmét, összehasonlíthatóvá teszik, és lehetőséget adnak a mozgásstílus javítására, jobb eredmények elérésére.

Németh Andrea: Érettségi és felvételi kérdések a technika tárgyából

A tantárgy tekintélye a felvételi tárgyak közé emelésével fokozható. A dolgozat javaslatot tesz a kérdések megfogalmazására, az ismeretanyag mérésének lehetőségeire.

Széll Lajos: Számítógép – ember kapcsolat

A dolgozatban a gyártó, programozó, üzemeltető, felhasználó emberek csoportjának kialakulásával, valamint az ember – gép kapcsolatban bekövetkezett változásokkal, ugrásokkal foglalkozik.

Hogyan fejlődött ki a mai egyszemélyű felhasználó?

Kiegészítő szakos hallgatók szakdolgozatainak címei:

Takács László: Vas- és acélgyártás technológiája (fűzve)

Varga László: A számítógépes ismeretek oktatása a gimnáziumban (fűzve)

Véber Ferenc: Közlekedés – irányítási rendszer számítógépes szimulációja közötti kereszteződés egy csomópontjára (fűzve)

1991.

Malacsina Péter: EMCO COMPACT 5 CNC emulátor

A dolgozat első részében rövid összefoglalást találunk a szerszámgépek osztályozásáról. Ezután a szimuláció megvalósításához szükséges "kellékek" felsorolása következik: Commodore 64, Commodore VC 1541-es, vagy vele kompatibilis hajlékonylemez-es egység, a kinyomtatáshoz Commodore MPS 801 nyomtató vagy vele kompatibilis mátrixnyomtató.

A dolgozat és melléklete, a szimulációs program, az eddigi programoknál többet nyújtó továbbfejlesztett munka. Sok újdonságot is tartalmaz. Magyar karakterkészletet alkalmaz. A program védett a nemkívánt beavatkozás ellen, demonstrációs, új rajzoldási és esztergálási programmal rendelkezik.

**Somodi Judit: Történetiség a középiskolai technika oktatásában
(Rendszer és modell)**

A dolgozat fejezetei: I. Rendszer. Ezen belül foglalkozik a szó jelentésével, a tudományközi kapcsolatokkal, a hasonlóság szerepével, majd példaként a lakással és a közlekedéssel.

II. A Modell című fejezetben a szó eredetét értelmezi, tárgyalja a geometriai hasonlóságot és a modellezés történetét, valamint kiegészítő példákat ismertet.

A technikatörténeti eseteket általánosságban írja le, véleményét a kiemelt szempontok szerint ismerteti.

Cservák Andrea: A számítógép szerepe a távtanulásban

A napjainkban előtérbe kerülő távoktatás lehetőségeit, módszereit ismerteti a szakdolgozat. Főbb témakörei, fejezetei: A számítógépes oktatás; Távoktatás-távtanulás; A számítógép szerepe a távtanulásban. Kitér az utolsó fejezet a számítógéphasználat módjára, az oktatóprogram szerkezetére és a szoftverkészítés problémáira.

Horváth Eszter: Biotechnológia

A szakdolgozat jól kiegészíti a főként fizikára épülő technika tárgykörét. A biokémiai alapok bemutatásánál használja a szerveződési szinteket: sejt, sejközösség, szerv, szervrendszer. Főbb fejezetek: Biológiai alapok; Géntechnológia; Ipari alkalmazások; Növénytermesztés; Környezetvédelem; A géntechnológia esetleges kockázata. A dolgozatban a biotechnológia nagyrészt az energia- és környezetvédelmi problémák lehetséges megoldásaként is szerepel.

Hümpfner Gizella: Környezetgazdálkodás – oktatás – technika

A természetet ismerő, a környezetet kímélő és védő emberi viselkedésmód kialakítását segítő nevelés lehetőségei a technika tantárgy segítségével a középiskolában. A dolgozat indokolt célja: felhívni a figyelmet a környezetkárosítás meglevő hatásaira.

Neubauer József: Informatika és társadalom kölcsönhatása

A dolgozat bevezetőjében először meghatározza, hogy mit ért informatikán. Majd a főbb fejezetekben: A nagy információs válságok, Forrásválságok, Csatorna válságok, Nyelő válságok, Napjaink komplex válsága után az informatika fejlődésének főbb vonulatait fejti ki. Érdekes a záró fejezet amelyben "A negyedik informatikai korszak filozófiai hatásai"-t tárgyalja.

Onder Zoltán: Rajzgép szimulációja lézernyomtatóval

A számítógépek térhódításával együtt jár, hogy sok programhoz nincs meg pillanatnyilag minden "fizikai" eszköz. Ilyenek pl.: a CAD programok, amelyek a tervezésben fontosak. A programok végrehajtásának eredményei általában rajz és kép jellegűek. A papíron történő rögzítés két eszközének, a rajzgépnek és a nyomtatónak a különbségéből adódó problémák egyikét választotta tárgyául a szakdolgozat készítője. A dolgozat lényege: lézernyomtatóval helyettesíteni a drága rajzgépet bizonyos peremfeltételek között. Szakdolgozatában a Pascal programozási nyelvet választotta, mert általa tudott megfelelően strukturált programszerkezetet írni, így tudta a változókat típusdefiníciók segítségével pontosan leírni. A fordítóprogramja egyszerű, általa nagy bonyolultságú programok is leírhatók.

Parádi Katalin: Bioépítészet

A dolgozat témája a bio-logikus építészet. Első részében ismerteti, hogy mit ért ezen, majd sorra veszi, hogy milyen tényezők és hogyan hatnak az energiaháztartásra. A harmadik részben a bio-logikus építészetre, pontosabban a szoláris építészetre mutat példát, s elemzi azt.

Pataki Ágnes: Középpontban a háztartás (Olvasókönyv középiskolásoknak)

A dolgozat fő vonala a háztartás, amivel mindeki kapcsolatba kerül, sok élményt szerez ott, és ezek szolgálnak minden újabb élményhez, ismerethez összehasonlítási alappul. Főbb témák, amelyekre kitér a dolgozat: Milyen lakásokban éltek az emberek? Milyen anyagokat, eszközöket ismertek ill. használtak a háztartásban? Hogyan tartósították az élelmiszereket? Mivel világítottak? Ma milyen háztartási gépek segítenek az otthoni munkában? Hogyan csoportosíthatjuk őket? A témák az érdeklődés felkeltését szolgálják, végül a jövőről adnak előrejelzést.

Sarmasági Szölössi Pál: Techné esszé

A dolgozat célja rendezőelvek alapján néhány, ember által készített eszköz elemzése, majd az elemzés értékeléseként új elvek, vagy az ismeretek újszerűbb bemutatása. A választott elvek nem különülnek el szigorúan egymástól. A rendezőelvekhez, azoknak minden szintjéhez fontos fogalmak tartoznak. Két nagy fejezete: Analízis; Szintézis.

Scharniczky Miklós: Technika, mint az ökoszisztéma része

A szakdolgozat készítésénél közreműködött egy biológia-kémia tanártár is. Céljuk az volt, hogy a természet és az ember kapcsolatát a két "tantárgy" szempontjainak figyelembevételével mutassák be. Az embert olyan sajátos fajnak tekinti, amely eltérően viselkedik, létezik, mint az élővilág bármely más tagja. Ez az eltérés leginkább a technikában nyilvánul meg. Fontos ezért megismerni, megismertetni az ember két környezetének, a természetnek és a technikának a kapcsolatát.

Tőkés Attila: Alkoholok a közlekedésben (Az alkoholok üzemanyag-célú felhasználásának előzményei, lehetőségei)

A dolgozat az alkohol felhasználásának lehetőségeit ismerteti a közlekedésben, olyan területen, ahol igen nagy mennyiségű kőolajszármazék kiváltására van lehetőség. Az előnyök és hátrányok felsorolásán túl a dolgozat véleményt is közöl a hazai viszonyok realitását illetően.

Török Ildikó: Környezetgazdálkodásról középiskolásoknak

Az ember mindennapi élete és gazdasági tevékenysége együtt jár különböző háztartási és ipari hulladékok termelésével. Mennyiségük világszerte folyamatosan és nagy mértékben növekszik.

Jelentős előrelépés, hogy napjainkra egyre több országban változóban van a hulladékokról alkotott felfogás (már nem szükséges rossz). Egyre nagyobb figyelemmel fordulnak a hulladékmentes vagy legalábbis a hulladékszegény technológiák felé. A dolgozat hangsúlyozza a környezetvédelmi ismeretterjesztés fontosságát, a környezetvédelem és gazdálkodás feladatait, a felelősségteljes lakossági magatartás kialakítását. Fontosabb fejezetei a történeti áttekintés után: A hulladékok újrahasznosítása, Magyarország hulladékgazdálkodása, A veszélyes hulladékok és kezelésük, elhelyezésük.

Veress Zoltán: Atomerőmű és környezet

A dolgozat első fejezetében a környezetszennyezéssel foglalkozik. Ezen belül: a fotokémiával és az ózonnal, az üvegházhatással; a savas ülepedéssel.

A második fejezet az atomerőművet tárgyalja. Alfejezetei: Atomreaktorok osztályozása; Atomreaktortípusok; Atomerőmű "környezetszennyezése"; Légköri kibocsátás; Folyadék-kibocsátás. A dolgozat végén az atomerőmű magyarországi felhasználásának vonatkozásait ismerteti.

Az összehasonlítás fő szempontja a környezetre gyakorolt hatás. A szennyező energiatermelő berendezés káros hatásai jóval nagyobbaknak tűnnek, de a atomenergiától való félelem – ami a nem-ismeréséből adódik – jóval nagyobb.

CECH VILMOS

A közlekedés reflexei

Egyre több szó esik a közlekedésre nevelésről, megnövekedett a közlekedési propaganda. Ugyanakkor megnőtt a balesetek száma, különösen a gyermekbaleseteké. Furcsa és első pillanatra érthetetlen paradoxon; amit az sem magyaráz hogy, terebélyesedett a motorizáció, egyre több autó fut – nem ritkán száguld – útjainkon. Sőt az sem, hogy sok kívánni valót hagy útjaink állapota, még többet a technikai biztonságot garantáló szervizhálózat. Mindez nem tud lépést tartani a motorizáció mértékével.

Talán többet megmagyaráz a fejlődés egyenetlensége, az, hogy – minden anyagi és technikai nehézség ellenére – könnyebb változtatni a műszaki tényezőn, mint az emberin. A gép- és megszerzésének lehetősége – gyorsabban fejlődik, mint a tudat. Itt jutunk el az alapvető kérdéshez, a morálishoz. Nem mintha nem tudná és fogadná el mindenkinek azt az immár közkeletűvé vált szlogent, hogy a közlekedés biztonsága elsősorban nevelési kérdés. Miközben ezt lassanként unásig hangoztatjuk, elfelejtünk mélyebben értelmezni.

A nevelést általában két részre bonthatjuk. Az egyik az ismeretek köre, a másik az ismeretek tudatos alkalmazása. Meg kell tehát tanítanunk a közlekedés – mégpedig a defenzív közlekedés – szabályait és el kell érniük, hogy azok betartása a személyiség morális jegyévé váljék. A közlekedésre nevelést mindaddig ennek a két tényezőnek vetettük alá. E téren értünk is el eredményeket. Elsősorban elméletben. Egyszerűen azzal, hogy tisztáztuk, a közlekedésre nevelés nem kampányfeladat. Nem egyik, vagy másik korosztály nevelésének, hanem a személyiségfejlesztés teljes folyamatának szerves része, az óvodától a felnőttkorig, sőt az egész életfolyamatban.

Másik igen fontos tisztázott kérdés, hogy a közlekedésre nevelés az emberformálás szerves része. Nincsen kétféle neveltség, általános és közlekedési. Nem arról van itt szó, hogy nem kell a teljes óvodai és iskolai rendszeren belül is külön is foglalkozni a közlekedéssel. Csupán arról, hogy nem elszakítva az egyéb oktatási, nevelési, képzési rendszertől, hanem ezzel szerves egységben. Azt is tudjuk, hogy ismeretek nélkül nem alakulnak a nézetek, s ezek alapján kifejelett akarati tényezők sem. A morál csak tárgyi alapon fejlődhet. A tárgyi ismeretek, a kognitív szféra alapja az akaratnak. A közlekedési ismereteket tehát minden életkorban tanítani kell, az életkori adottságoknak, lehetősé-